

Bývá považována za nejznámější a nejpřístupnější knihu sv. Terezie od Ježíše. Spis vznikl na naléhání mnišek, ve chvíli, kdy se zdá, že již nedávno dopsaný text knihy Života jejich matky zakladatelky nebude k dispozici. Kniha má poněkud jiný tón než předchozí spis autorky, bývá považována za jakési programové prohlášení tereziánské reformy.

Vznik díla

Původně nenesla žádný název, později ji (zřejmě samotná Terezie) označila jako Cestu dokonalosti (*Camino de perfección*).

Spis se zachoval ve dvou verzích, které budeme v průběhu našich čteb označovat jako CE (rukopis z El Escorialu) a CV (rukopis z Valladolidu). Kromě toho máme k dispozici tři další kopie (ze Salamanky, Madridu a Toleda) – pokud obsahují obsahově či jinak významnou variantu, jsou zmíněny v poznámkách pod příslušnou pasáží, ke které se vztahují. Rukopis z El Escorialu obsahuje názvy kapitol na konci knihy (73 kapitol), ze stylistického hlediska není tak dopracován jako pozdější varianta *Cesty dokonalosti*, zato je však zřetelnější jeho rodinný, důvěrnější tón. Oproti tomu valladolidský rukopis je na jedné straně lépe rozčleněný, běžnému čtenáři se mnohem lépe čte, zato je ovšem také méně spontánní a obsahuje řadu úprav, které si vyžádal zásah cenzora, dominikána Garcíi de Toledo.¹ Obě verze vznikly zřejmě v r. 1566, valladolidský rukopis byl ovšem zřejmě ještě dále upravován v průběhu dalších tří let (1566-1569). V tištěné podobě vyšel poprvé rok po smrti sv. Terezie, v r. 1583 v Evoře, jde o její první vydaný spis.

Hlavní téma knihy

Nosným tématem tohoto textu bude, podobně jako v předešlém spise, snaha předložit těm, kterým by to mohlo být k užitku, pojednání/uvedení do života modlitby a současně i představit vlastní identitu karmelitky.

Terezie přitom paradoxně začíná připomenutím apoštolské hodnoty kontemplativního života: aby jím byl, modlitba má být založena na ctnostech jako jsou vzájemná sesterská láska, oproštění ode všeho, co není Bůh, a pokora.² Toto jsou tedy základní principy, na kterých staví cesta modlitby, či lépe *život* modlitby, protože Terezie bude klást velký důraz na širší koncept kontemplativního života, který nepředpokládá pouze zvládnutou techniku jak se modlit, ale životní styl, který staví na kontemplaci.

V průběhu psaní se dotkne i řady klasických témat spojených s modlitbou, jako je rozdíl a úloha ústní modlitby (*oración vocal*), která je dle naší autorky výtečnou cestou k modlitbě vnitřní (*oración mental*). Vnitřní modlitba je pak „královskou cestou“ k modlitbě usebrání, která vede k vlité kontemplaci. Základním rysem tereziánském modlitby zůstává pojetí modlitby jako přátelského kontaktu/vztahu/setkávání s Bohem. Jsou ovšem všichni povoláni ke kontemplaci? Může žít mezi karmelitkami člověk, který se necítí být povolán ke kontemplativní modlitbě? Budeme se postupně pročítat těmito i dalšími tématy a odpověďmi této Tereziiny knihy.

K dalším motivům které prolínají celým spisem a jsou důležitá pro jeho pochopení bude patřit i už zmíněný cíl tereziánské reformy karmelského života: má to být její odpověď na momentální stav církve a společnosti.³ Tato odpověď zahrnuje podle Terezie modlitbu, snášet utrpení pro církev a úsilí o dokonalý život podle evangelijních rad. Jediným prostředkem její

¹ Tyto přehledové informace k celku textu Cesta dokonalosti se opírají o poznámky laskavě poskytnuté o. Vojtěchem Kohutem OCD a o klasický komentář Tomáše Alvareze, Paso a paso. *Comentarios al Camino de perfección*, Burgos 1996.

² Srov. Cesta dokonalosti (dál CD) 4, viz též CD 21, kde k nim přidává ještě *determinada determinación*, pevné rozhodnutí.

³ Viz chmurný obrázek, který si o nich Terezie udělala a nastúpila ho v prvních třech kapitolách CD

reformy je tedy modlitba, především modlitba vnitřní, která je dle ní vhodná pro všechny (což nebylo zcela v souladu s dobovým názorem).

Abychom zůstali věrni Tereziinu záměru, je třeba mít při četbě tohoto spisu na paměti další důležitý klíč, kterým je důraz na nezbytnost následování Krista a jeho velkou blízkost orantovi na této duchovní cestě: modlit se jako Ježíš, být v modlitbě s Ježíšem.⁴

Známé je také pojednání o modlitbě Otčenáš, která je pro Terezii východiskem každé modlitby, včetně té vnitřní. Najdeme ho v 27-42 kapitole spisu (CV).

Struktura spisu

I. NÁROKY NA ORANTY (KAPITOLY 1-21)

4-16: Nezbytné podmínky vnitřní modlitby

Vzájemná láska (4-7) – s odbočkou v 5: zpovědníci

Oproštěnost ode všeho stvořeného (8-9)

Opravdová pokora (10-16)

17-21: božský dar kontemplace

II. CESTA VNITŘNÍ MODLITBY (22-42)

22-26: základní poučky o modlitbě:

Co je modlitba (22-23)

Modlitba ústní a vnitřní (24-25)

Jak se usebrat (26)

27-42 komentář modlitby Otčenáš

Velikost Božího přijetí za syny + modlitba usebrání (27-29)

Komentář první části modlitby Otčenáš (30-32)

Komentář druhé části modlitby Otčenáš (33-42)

Tato základní struktura současně poslouží jako vodítko při strukturaci našeho ročního cyklu četby spisu, budeme se snažit postupovat po jednotlivých celcích.

Při našich setkáních budeme používat nový a dosud nepublikovaný překlad o. Vojtěcha Kohuta OCD, který na vyžádání rádi zašleme. Protože jde o zatím pracovní verzi, nebudeme ho zveřejňovat na stránkách.

Kvůli větší přehlednosti budeme společně číst a komentovat **valladolidskou verzi** rukopisu (CV) s přihlédnutím k ostatním variantám. Za poznámky, opravy, dodatky jsme jako obvykle vděční.

vaše sestry z Karmelu Edith Steinové v Praze-Košířích

⁴ Srov. CD 24,4